

АФГАНСКАЯ ВОЙНА В СУДЬБАХ НАШИХ ЗЕМЛЯКОВ

□ Афган дайыны – Делегейнин ийиги дайыны тонгенден бээр, Совет Эвилелинин киришкени эн ургулчулелдиг шериг чорулдээзи. Совет шеригни ынаар кииргенинин чылдагааннары болгаш сорулгаларынын дугайында хой чуулдер бижиттинген, бистин ниитилелде амдыгаа чедир изиг маргылдаалар чоруп турар. Совет Эвилелинин бо регионда геополитиктиг эрге-ажыы, ийи удурланышкак системалар – социализм биле капитализмнин аразында бот-бодун мурнаар дээш демиселге хамааржыр факторлар болгаш оске-даа барымдаа – бодалдар ур маргылдаалар соонда Афганистанче шериг кииреринге чедирген.

- Барык 18 мун солдаттар болгаш офицерлер анаа дайын чорудулгаларындан болгаш соолзуредир балыглардан база аарыг-аржыктан соогун салган. Ынчаарга ол-ла уеде афганын дошкун школазын эрткен солдаттар болгаш офицерлернин алган быжыг дадыгыышкыны амдыгаа чедир чугле оларга эвес, а бугу ниитилелге дузалап чоруур. «Афганчы» – эрес дидим чоруктун, Ада-чуртка бараан боорунун, дайынчы акы-дунмалышкы чоруктун, албан-хулээлгезинге, дангыраанга болгаш дайынчы эш-оорунге шынчы боорунун, маадырлыг болгаш чайгылыш чок боорунун символ – демдээ-дир.

Тыва чер база чус-чус оолдарын ырак Афганистанче чоруткан. Соолгу медээлер езугаар Тывадан 414 шеригни кыйгырткан. Оларнын элээн хойу дайын шолунге шылгарап, орденнер, медальдар-биле шаннаткан.

Афган дайыны, Саян дагларындан ыракка болуп турган-даа болза, чоннун сактыышкынында уттунмас артып калган.

Кабул, Кандагар, Герат, Кундуз, Мазари-Шариф, Желалабад, Саланг, Пешавар, Панджер кашпалы, моджахедтер, талибтер, пуштуннар, хезарейлер болгаш оске-даа черлер аттары, билиишкиннер, хуу аттар бистин дыл курлавырывысче кожуп кирип, бистин хун буруде амыдыралывыстын кезии ышкаш апарган.

Тонмес-батпас ышкаш сагындырган тос чыл дургузунда тыва иелер ында – кадыг дошкун афган дагларда, кашпалдарда турар оолдарынын амыр-менди турары дээш хуннун-не тейлеп турганнар.

Чидириглер чок болбаан. Бистин 12 чангыс чер чурттуувус боттарынын аныяк назынындан афган черге чарылган.

1979 чыл, декабрь – 1989 чыл, февраль.

Афган дайынынын эгези болгаш совет шеригни Афганистандан ундурген уелер.

▣ Афганистан

- ▣ Кагып суксааш, тигленгилеп,
- ▣ Када берген эриннер дег,
- ▣ Чайнын ышкам дудускээнде
- ▣ Чарлып чыдар шак бо черни.
- ▣ Аактыг сурун ырым хоону –
- ▣ Афганистан, Афганистан.

- ▣ Дарызыг ыш кашпал долуп,
- ▣ Дазынайндыр боолап турда,
- ▣ «Авай»! диген эжим уну
- ▣ Ам-даа чурээм саргытпышаан.
- ▣ Авыралдыг ие чажы –
- ▣ Афганистан, Афганистан.

- ▣ Дувуленген доозун оттур
- ▣ Дугде калган солдат оорум
- ▣ Дуненин-не мени кый деп,
- ▣ Душке кирип тура хонар.
- ▣ Аарышкылыг солдат чолум –
- ▣ Афганистан, Афганистан.
- ▣ Харамдыккан изиг октар
- ▣ Хайыра чок озээм одуп,
- ▣ Эьдим-соогум кирижээн дег,
- ▣ Эрги балыг сыртыланнаар.
- ▣ Аарышкызы читпес сорбум –
- ▣ Афганистан, Афганистан.

▣ Октябрь Тун-оол

я автобригада, Ыянмаа С, Очур Ш,
рыг-оол Ш. Май 1986 г.

После рейда. В центре С. Шактар, крайний справа Б.Бадыраа

АФГАНИСТАН

1979 – 1989

